

ЗАЩО ТАЗИ БЕЛГИЯ НЕ БЕШЕ В БЪЛГАРИЯ?! МИГРАЦИЯТА НА РОМИ ОТ БЪЛГАРИЯ В БЕЛГИЯ

Илона Томова

Институт за изследване на населението и
човека при БАН
ilonai2000@yahoo.com

Резюме. Статията представя резултатите от изследвания на миграцията на ромите от България в Белгия и техните икономически и социални измерения. Съществени фактори по отношение на мотивацията на ромите да напуснат страната си (България) в търсене на по-добър живот и възможности в друга страна на Европейския съюз (Белгия) са изследвани и дискутирани. Също така е обърнато внимание на приноса на ромите към икономиката и социалната система на Белгия от позициите на социологическата перспектива.

Ключови думи: ромска емиграция, принос на ромите към икономиката

КОНТЕКСТ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ БЕЛЕЖКИ

След падането на желязната завеса, в Белгия, както и в други западноевропейски страни, мигрираха хиляди роми от Централна и Източна Европа. Една значителна част от тях вече са довели семействата си и възнамеряват да останат в страната завинаги. Статутът им е различен, в зависимост от статута на държавите, чиито граждани са. Броят им варира, но през последните години се увеличава трайно. Най-голям е дялът на новопристигналите роми от България. По експертни оценки той вече надхвърля броя на местните *синти*¹. Така нерешените проблеми на интеграцията на ромите в Централна и Източна Европа доведоха до необходимостта страната-приемник да стартира и прилага редица политики и мерки за социално включване на ромите-емигранти.

Брюксел и Гент са сред белгийските градове, в които пристигат най-голям брой роми от бившите социалистически държави, особено след 2001 г. Емигрантите от България, Словакия и Румъния съставляват най-голям дял от ромското население в двата града след 2007 г. В резултат от тяхната емиграция дялът на ромите се е увеличил десеткратно, като в средата на 2012 г. в Гент той

¹ Белгия е страна с пренебрежимо нисък дял на собственото „ромско“ население – предимно от групите на *синти* и *кало*, в голямата си част номадско, постоянно мигриращо в Белгия, Франция, Холандия и Люксембург.

достига до 2% от жителите му² (VDAB, Gent, 2012). Белгия заделя все по-голяма част от своите ресурси за интеграцията на ромите-емигранти от Централна и Източна Европа, но по думите на служителите в местните органи на властта те вече оказват нарастваща тежест върху образователната система и качеството на социалните услуги. Бързото нарастване на броя на емигрантите-роми затруднява интеграцията им, засилва социалните неравенства, създава условия за увеличаване на напреженията и конфликтите между тях и местното население.

Глобалната икономическа криза доведе до по-висока безработица дори в развитите Западноевропейски държави, особено сред младежите, имигрантите и хората с увреждания. Включването на нови вълни емигранти в белгийския пазар на труда среща сериозни трудности, особено когато става дума за хора, които не владеят френски, фламандски или поне английски език, както и за хора с ниско образование и квалификация. Ето как директорът на службата по заетостта (VDAB) в Гент обобщава проблемите, с които се сблъсква управляваната от него институция в променената икономическа и демографска ситуация:

През 2004 г. емигрантите от Словакия с адресна регистрация в Гент бяха 281 души, а от България 392 души. През 2011 г. броят на словаците нарасна до 1930 души, т.е. почти 7 пъти, а броят на регистрираните българи стана 5 630. През август 2012 г. българите станаха 5 840 човека – почти 15 пъти повече, отколкото през 2004 г. Според оценките на експерти 90% от словашките и чешките емигранти са роми, около половината от емигрантите от България – също. В момента 22.8% от всички регистрирани безработни в Гент, които търсят работа, са емигранти. Тяхната интеграция в пазара на труда е затруднена: те не говорят фламандски; 86% от словашките и 68% от българските емигранти са с ниска квалификация. Ние трябва да осигурим различни услуги, които да са съобразени с потребностите на търсещите работа: езикови курсове, интеграционни курсове, професионално обучение, преквалификационни курсове за тези, които желаят да започнат работа в нова професия. Бихме желали да им предложим добро ръководство за професионално ориентирание и трудова кариера: професионална ориентация, умение да си поставят реалистични цели при търсенето на работа, да помогнем на нуждаещите се да променят нагласите си и да подобрят комуникативните си умения. Но кризата и нарастването на броя на кандидатстващите за квалификационни ваучери доведоха до съкращаване на социалните услуги и социалното подпомагане. Социалните плащания, които получават клиентите ни от 2010 г. насам са наполовина по-малки от тези, които се получаваха до 2009 г....

През август и ноември 2012 г. в Брюксел и Гент бе проведено пилотно изследване на миграцията на български роми в Белгия с качествени методи:

² В края на 2003 г. емигрантите от България в Гент са били 341 души, които плавно нарастват до 667 към 31.12.2006 г. Към 31.08.2012 г. броят им достига 5 840 души. По експертни оценки около половината от тях са роми (интервю с директора на VDAB, Gent). Трябва да се има предвид, че тези данни са само за регистрираните жители на града. Поради ограниченията на правото за работа на българските граждани до 2014 г., значителна част от емигрантите от България, мнозинството от които са български турци и турскоговорещи роми, живеят без жилищна регистрация в кварталите с преобладаващо турско население, поради което най-вероятно делът на действително пребиваващите в града роми е доста по-висок.